

ВОЛЕЙБОЛ (від англ. volley — вдарити на льоту і ball — м'яч) — командна спортивна гра з м'ячем, який відбивають руками, аби він, перелетівши через сітку, торкнувся долу в зоні ігрового поля суперника. Кожна команда складається з 6-ти учасників. Ігровий майданчик 9 × 18 м розділений навпіл сіткою на висоті 2,43 м (для чоловіків) чи 2,24 м (для жінок). Діаметр м'яча 65–67 см, маса 260–280 г. Автором гри у В. вважають американця В. Морґана (1895). У Європі В. поширився завдяки амер. солдатам під час 1-ї світової війни. Перші міжнародні змагання відбулися на Далекосхідних іграх 1913 у Манілі. 1947 засн. Міжнар. федерацію волейболу (станом на 1998 об'єднувала 220 нац. федерацій). У програмі Олімпійських ігор В. від 1964, також від 1996 у програмі — пляжний В. Масове розповсюдження В. в Україні збіглося з виданням посібника М. Черкасова «Волейбол, скраклі і кеглі» (Х., 1927). У 1926 відбулися перші міжміські зустрічі студент. команд Москви і Харкова. 1928 в Харкові нараховувалося вже 18 жін. і 30 чол. команд, другим великим центром розвитку В. в Україні був Дніпропетровськ. Того ж року на 1-й Всесоюз. спартакіаді у Москві чол. збірна команда України здобула перемогу, жіноча посіла 2-е м. У 1933 проведено першість ВЦРПС з В., де серед жінок перемогли харків'янки. Згодом у Дніпропетровську відбувся 1-й чемпіонат СРСР з В. У післявоєн. період укр. волейболісти — неодноразові переможці чемпіонатів світу та Європи. Зокрема Кубок чемпіонів здобула одес. жін. команда «Буревісник» (1962), Кубок володарів Кубків європ. країн — жін. команди «Іскра» (Ворошиловград, нині Луганськ, 1977), «Медін» (Одеса, 1983), чол. «Зірка» (Ворошиловград, 1973). У складі збірної СРСР 17 укр. спортсменів ставали олімп. чемпіонами, чимало завойовували олімп. срібло та бронзу. Чол. збірна України з В. — чемпіон Спартакіад народів СРСР 1956, 1967, 1987, 1991, а жін. — 1975. У 1970–76 з 12-ти команд вищої ліги СРСР Україну представляли 5. Кубок СРСР завойовували жін. команди «Медін» (1974, 1981, 1983), «Іскра» (1980), «Орбіта» (Запоріжжя, 1985, 1988), чол. «Локомотив» (Київ, 1973, 1988, 1990). Від 1991 проводиться чемпіонат України серед команд вищої і 1-ї ліг. Серед кращих команд 90-х рр. — чол. «Шляховик-СКА» (Одеса), «Динамо»

(Луганськ), «Азот» (Черкаси), «Локомотив» (Харків), «Динамо» (Луганськ); жін. «Іскра» (Луганськ), «Орбіта» (Запоріжжя), «Дженестра» (Одеса), «Рось» (Біла Церква). Значного успіху досягла донец. команда «Шахтар», вигравши міжнар. турнір до 100-річчя В. у м. Спрінґфілд (шт. Массачусетс, США). Бронз. призером чемпіонату Європи 1993 стала жін. збірна України (тренер В. Бузаєв). 1996 жін. збірна команда України виступила на Олімпійських іграх в Атланті, 1998 чол. збірна вийшла у фінал чемпіонату світу в Японії. 2005 збірна України здобула перемогу на чемпіонаті Європи серед дівчат (Таллінн). Значних успіхів досягли укр. збірні ветеранів, ставши чемпіонами світу у вікових групах 40 років і старші, 45, 50, 55, 60 (2000), 50 і 60 років і старші (2004) серед чоловіків, а також жін. збірна у віковій групі 50 років (2004; усі — у Фінляндії). Вагомий внесок у розвиток укр. В. зробили спортсмени-тренери і судді [Є. Горбачов](#), [О. Дюжев](#), [О. Єсипенко](#), [Г. Шелекетін](#), [М. Пименов](#), [Ю. Курильський](#), [І. Хінчук](#), [Л. Лихно](#), [Є. Сєверов](#), [В. Титар](#) та ін. Серед чемпіонів Олімпійських ігор — [Ю. Поярков](#), [Е. Сибіряков](#), [Г. Мондзолевський](#), [Ю. Венгеровський](#), [В. Бєляєв](#), [В. Матушевас](#), [В. Іванов](#), [Є. Лапинський](#), [Б. Терещук](#), [В. Михальчук](#), [О. Молибога](#), [Ф. Лашенов](#), [В. Кривов](#), [Ю. Панченко](#), [О. Шкурнова-Позднякова](#); чемпіонів світу — [М. Пименов](#), [О. Сорокалет](#), [О. Смугильов](#), [І. Горбатюк](#); чемпіонів Європи — [В. Мишак-Волощук](#), [Г. Мазур-Ростова](#), [О. Козакова](#), [Л. Осадча](#), [П. Воронков](#), [Ю. Коров'янський](#), [О. Шадчин](#). Нині в Україні відділ. В. діють у 135-ти ДЮСШ та 5-ти спорт. інтернатах і училищах фізичної культури.

Рекомендована література

1. Демчишин А. А. Волейбол – гра для всіх. К., 1986;
2. Хапко В. Е., Белоус В. И. Волейбол. К., 1988;
3. Яценюк В. Х., Цап М. І. Волейбол. Снятин, 1998;
4. Ермаков С. С. Волейбол Харькова: 1925–2000 гг. Факты и комментарии. Х., 2004;
5. 80 років українському волейболу. К., 2005.

[В. А. Томашевський](#), [С. С. Єрмаков](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Волейбол / В. А. Томашевський, С. С. Єрмаков // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-27533>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).